

III

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEAN 573. TÄYSISTUNTO, 26.10.2022–27.10.2022

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta”

(COM(2022) 650 final)

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kolmansien maiden kansalaisille jäsenvaltion alueella oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää yhdistelmä lupaa koskevasta yhden hakemuksen menettelystä sekä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansista maista tulleiden työntekijöiden yhtäläisistä oikeuksista”

(COM(2022) 655 final) ja

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Osajien houkuttelevuus EU:hun”

(COM(2022) 657 final)

(2023/C 75/19)

Esittelijä: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Yhteisesittelijä: **Milena ANGELOVA**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 26.7.2022
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus
Hyväksyminen jaostossa	29.9.2022
Hyväksyminen täysistunnossa	26.10.2022
Täysistunnon numero	573
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	179/0/6

1. Johdanto

1.1 Euroopan komissio esitteli huhtikuussa 2022 osaamispaketin syyskuussa 2020 hyväksytyn uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen työohjelman mukaisesti. Uuden paketin tavoitteena on edistää hallittua muuttoliikettä unioniin ja kannustaa houkuttelemaan osajia tavalla, joka hyödyttää sekä lähtö- että kohdemaita. Tarkistuksilla pyritään myös edistämään unionissa asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten oikeuksien ja työllistymismahdollisuuksien tehokkaampaa ja johdonmukaisempaa järjestelmää ja samalla osaltaan parantamaan unionin houkuttavuutta ammattitaitoisten kolmansien maiden kansalaisten määränpäässä.

1.2 ETSK suhtautuu myönteisesti tähän pakettiin, jossa omaksutaan rakentava ja johdonmukainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen ja vastataan tarpeeseen parantaa laillista muuttoliikettä koskevia unionin välineitä. ETSK korostaa roolia, joka laillisella muuttoliikkeellä voi olla sen kannalta, että pystytään puuttumaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen aloilla, joilla tähän on osoitettu olevan tarvetta, tilanteessa, jossa digitaalinen ja vihreä siirtymä kiihtyvät kaiken aikaa, ja aikana, jolloin työvoimapula ja osaamisvaje ovat ilmeisiä kaikilla taloudellisen toiminnan aloilla.

1.3 ETSK on jo ilmaissut huolensa siitä, että uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa keskitytään rajaturvallisuuteen ja muuttoliikkeen valvontaan, ja pitää siksi järjestäytyneen ja laillisen maahanmuuton hallinnoinnissa saavutettua edistymistä myönteisenä.

1.4 ETSK arvostaa sitä, että komissio tunnustaa ratkaisevan tärkeän roolin, joka maahanmuuttajilla jo on Euroopan taloudessa ja yhteiskunnassa, sillä he auttavat vastaamaan kehittyvien työmarkkinoiden tarpeisiin ja tarvittaessa korjaamaan työvoimapulaa ja osaamisvajetta: näkökulman muuttaminen normalisoivan ja myönteisen keskustelun avulla on erittäin tärkeää.

1.5 ETSK pitää siksi tervetulleena sitä, että osaajien virtaa kolmansista maista helpotetaan, jotta pystytään vastaamaan näihin kasvaviin tarpeisiin erityisesti aloilla, joilla on rakenteellisia puutteita.

1.6 Kyseenalaistamatta asian merkitystä ETSK ehdottaa, että olisi tarkasteltava mahdollisuutta luoda yhteys EU:n ulkopuolelta peräisin olevien työntekijöiden saapumisen ja jäsenvaltioiden työmarkkinoiden tarpeiden välille, jotta estetään äskettäin saapuneiden EU:n ulkopuolisten työntekijöiden alityöllisyys ja huonot työolot ja -ehdot.

1.7 ETSK katsoo, että on tarpeen kehittää uusia kanavia osaajien houkuttelemiseksi unioniin, mutta huomauttaa myös, että jäsenvaltioiden työmarkkinoilla on muitakin tarpeita, joihin vastaaminen edellyttää, että suunnitellaan toimenpiteitä ehdotetussa paketissa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi. Erityisesti on tärkeää tehostaa toimia, joilla tuetaan työttömien ja työelämän ulkopuolella olevien integroitumista työmarkkinoille kohdennettujen tukitoimenpiteiden avulla.

1.8 ETSK katsoo, että komission tulisi pyrkiä kunnianhimoisemmin etsimään työvoiman muuttoliikkeen laillisia ja organisoituja kanavia, joissa otetaan huomioon myös kansainvälisen suojelun tarpeessa olevat henkilöt.

1.9 ETSK suhtautuu myönteisesti tiedonantoon osaajien houkuttelemisesta EU:hun, sillä se näkee tämän askeleena eteenpäin työvoiman muuttoliikkeen alalla, joka edellyttää asianmukaisia, realistisia ja tehokkaita välineitä uusissa tilanneyhteyksissä.

1.10 ETSK katsoo, että osaamisreservin⁽¹⁾ suhteen on saatava aikaan edistymistä alkaen alustavasta kokeiluvaiheesta ja ensi vuonna käynnistettävästä täydellisestä versiosta, ja huomauttaa, että osaamisreservin onnistuminen ja tavoitavuus riippuvat riittävien resurssien käyttöönnotosta välineen käytettävyyden ja toimivuuden mahdollistamiseksi. Komitea suhtautuu myönteisesti myös osaamiskumppanuuksiin ja katsoo, että niitä on kehitettävä yhteistyössä kolmansien maiden kanssa. ETSK kehottaa ottamaan käyttöön asianmukaisia arviointimekanismeja, joilla varmistetaan erottuvuus ja avoimuus osaamiskumppanuuksien täytäntöönpanossa ja jotka koskevat paitsi itse välineitä myös niiden maiden yksilöimistä, joiden kanssa tehdään yhteistyötä; unionin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan alan ulkosuhteissa on aina noudatettava oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia.

1.11 Vaikka naiset muodostavat merkittävän osan eräistä keskeisistä aloista, liikkuva naispuolinen työvoima ja maahanmuuttajanaiset voivat olla riippuvaisia epävarmoista työsuhteista ja epävirallisesta taloudesta, ja he ovat usein erityisen alttiita syrjinnälle, sosiaaliselle syrjäytymiselle ja työ- ja koulutusmahdollisuuksien puuttumiselle sekä altistuvat hyväksikäytölle, väkivallalle ja häirinnälle. ETSK katsoo, että naisten oikeuksien suojeleminen ja sukupuolinäkökulma on valtavirtaistettava voimakkaammin.

1.12 ETSK pitää tervetulleena pitkäaikaista oleskelua Euroopan unionissa koskevan direktiivin ehdotettua tarkistamista. ETSK on tyytyväinen siihen, että ehdotuksella helpotetaan prosessia, jolla tämä asema saavutetaan, kerryttämällä laskettavissa olevia vuosia oleskelujaksoista eri jäsenvaltioissa, edistetään EU:n sisäistä liikkumista ja pyritään ulottamaan sosiaalisen suojelun yhdenvertainen saatavuus toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleisiin EU:n kansalaisiin.

(¹) EU:n osaamisreservi on EU:n laajuinen sellaisten EU:n ulkopuolisista maista tulevien hakijoiden reservi, jotka valitaan erityisten pätevyystasojen, kriteerien ja maahanmuuttoa koskevien vaatimusten perusteella hakijoiden tutkintojen tarkistamisen jälkeen. Se on ensimmäinen EU:n laajuinen foorumi ja yhteensovittamisväline tätä tarkoitusta varten (COM(2022) 657 final).

1.13 ETSK suhtautuu myönteisesti yhdistelmälapadirektiivin tarkistamiseen, mukaan lukien tavoitteeseen helpottaa ja yksinkertaistaa hakumenettelyä ja varmistaa, että yhdistelmälapaa ei ole sidottu yhteen tiettyyn työnantajaan. Komitea katsoo kuitenkin, että oikeuksia olisi voitu pyrkiä laajentamaan vuonna 2011 esitetyn ensimmäisen direktiiviehdotuksen sisällön mukaisesti.

1.14 ETSK pitää olennaisen tärkeänä, että tarkistuksessa korostetaan tarvetta vahvistaa työntekijöiden, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, yhdenvertaista kohtelua erityisesti työolojen ja -ehtojen, yhdistymis- ja liittymisvapauden ja sosiaaliturvaetuksien osalta.

1.15 ETSK korostaa myös, että on tärkeää ottaa työmarkkinaosapuolet ja muut asiaankuuluvat sidosryhmät mukaan keskusteluun työvoiman muuttoliikkeen hallinnoinnin parantamisesta EU:n tasolla. Komitea suhtautuu myönteisesti ehdotetun EU:n tason vuoropuheluforumin perustamiseen.

2. Yleistä

2.1 Euroopan komissio esitteli huhtikuussa 2022 osaamispaketin syyskuussa 2020 hyväksytyyn uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen työohjelman mukaisesti. Pakettiin sisältyy pitkäaikaisesta oleskelusta annetun direktiivin 2003/109/EY⁽²⁾ ja yhdistelmäluvasta annetun direktiivin 2011/98/EU⁽³⁾ tarkistaminen sekä tiedonanto osajien houkuttelemisesta unioniin⁽⁴⁾.

2.2 Uuden paketin tavoitteena on edistää hallittua muuttoliikettä unioniin ja kannustaa houkuttelemaan osajia tavalla, joka hyödyttää sekä lähtö- että kohdemaita. Tarkistuksilla pyritään myös edistämään unionissa asuvien EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten oikeuksien ja työllistymismahdollisuuksien tehokkaampaa ja johdonmukaisempaa järjestelmää ja samalla osaltaan parantamaan sitä, että unioni on houkutteleva ammattitaitoisten kolmansien maiden kansalaisten määränpää.

2.3 Osajien houkuttelemista koskevassa tiedonannossa pyritään asettamaan järjestyksen periaatteet, jotka koskevat taloudellisista syistä tapahtuvaa laillista maahanmuuttoa unioniin. Tiedonanto kuvastaa halua parantaa lainsäädäntöpilaria mainituilla kahdella tarkistusehdotuksella, kehittää osaamiskumppanuuksia ja unionin osaamisreservyä sekä edistää laillista muuttoliikettä koskevaa politiikkaa hoiva- ja nuorisosalalla sekä innovoinnin alalla.

2.4 ETSK huomauttaa, ettei ehdotukseen sisälly analyysia eikä arviointia siitä, miksi nykyiset yhdistelmälapaa tai pitkäaikaisia lupia koskevat direktiivit eivät ole toimineet kunnolla. Komission olisi analysoitava näiden ongelmien syitä, kerrottava niistä sekä selvítettävä, onko syynä jäsenvaltioiden haluttomuus panna ne täytäntöön vai liiallinen byrokratia, muiden syiden ohella, jotta voidaan estää samojen ongelmien toistuminen tulevaisuudessa.

2.5 Yhdistelmälapadirektiivin tarkistamista koskeva ehdotus tarjoaa mahdollisuuden laajentaa tämän välineen saatavuutta ja helpottaa EU:n ulkopuolisten työntekijöiden osallistumista työmarkkinoille sekä samalla vahvistaa siihen olennaisesti kuuluvia oikeuksia ja edistää sen soveltamisen yhdenmukaistamista jäsenvaltioiden välillä.

2.6 EU:ssa pitkään oleskelleita henkilöitä koskevan direktiivin ehdotetulla tarkistuksella pyritään myös parantamaan sen soveltamista eri jäsenvaltioissa ja helpottamaan samalla EU:n sisäistä liikkumista yksinkertaistamalla prosessia ja lyhentämällä pitkäaikaisten oleskelulupien saamiseen kuluvaa aikaa.

2.7 ETSK suhtautuu yleisesti ottaen myönteisesti tähän pakettiin, jossa sovelletaan rakentavaa ja johdonmukaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen, vastataan tarpeeseen parantaa laillista muuttoliikettä koskevia unionin välineitä ja korostetaan roolia, joka laillisella muuttoliikkeellä voi olla sen kannalta, että pystytään puuttumaan työvoimapulaan – aloilla, joilla tähän on osoitettu olevan tarvetta – ja osaamisvajeeseen. ETSK on jo ilmaissut huolensa siitä, että uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen painopiste on rajaturvallisuudessa ja muuttoliikkeen valvonnassa, ja pitää siksi järjestäytyneen ja laillisen muuttoliikkeen hallinnoinnissa saavutettua edistymistä tervetulleena.

2.8 ETSK arvostaa maahanmuuttajien jo nykyisin keskeistä roolia Euroopan taloudessa ja yhteiskunnassa, sillä he auttavat vastaamaan työmarkkinoiden tarpeisiin ja tarvittaessa korjaamaan työvoimapulaa ja osaamisvajetta. ETSK pitääkin tervetulleena sitä, että osajien virtaa kolmansista maista helpotetaan, jotta pystytään vastaamaan näihin kasvaviin tarpeisiin erityisesti aloilla, joilla on rakenteellisia puutteita. ETSK suhtautuu myönteisesti myös pyrkimykseen houkutella innovatiivisia

⁽²⁾ COM(2022) 650 final.

⁽³⁾ COM(2022) 655 final.

⁽⁴⁾ COM(2022) 657 final.

ja mittakaavaltaan laajentamiskelpoisia yrityksiä, jotka tuovat merkittävää lisäarvoa EU:n taloudelle ja yhteiskunnalle. Kansainväliset tutkimushankkeet ovat edelleen yksi tehokas keino edistää ja houkuttaa maailmanluokan osaamista ja pitää osaajista kiinni. Tätä varten on nopeutettava ja yksinkertaistettava sellaisten kolmansista maista tulevien ammattilaisten pääsyä EU:n työmarkkinoille, joista on kysyntää, jotta Euroopasta tehtäisiin houkuttelevampi muuhun maailmaan verrattuna. ETSK myös kannustaa ja suhtautuu myönteisesti siihen, että kehitetään ja otetaan käyttöön käytännön välineitä, joilla voidaan entistä helpommin luoda yhteyksiä kolmansien maiden osaajien ja jäsenvaltioiden potentiaalisten työnantajien välille ja sovittaa osaaminen yritysten tarpeisiin.

2.9 On pohdittava näkemystä, jossa ulkomaisen työvoiman saapuminen yhdistetään jäsenvaltioiden työmarkkinoiden tarpeisiin. Joissakin EU-maissa tietyillä työllisyyden aloilla ja ammateissa esiintyy rakenteellista työttömyyttä, joka voi johtua osaamisen kohtaamattomuudesta, tiettyjen alojen/ammattien vähäisestä houkuttelevuudesta ja työlöihin ja -ehtoihin liittyvistä huolenaiheista. Näissä maissa on tärkeää pyrkiä parantamaan tällaisten alojen ja ammattien houkuttelevuutta kotimaan työntekijöiden kannalta (kyseisen maan kansalaiset, EU:n kansalaiset ja kolmansista maista tulevat työntekijät, joilla on työlupa), jotta voidaan estää äskettäin saapuneiden EU:n ulkopuolisten työntekijöiden alityöllisyys ja huonot työolot ja -ehdot. Samaan aikaan EU:n osaamisreservi voi auttaa helpottamaan EU:n ulkopuolisten työntekijöiden ja EU:n työpaikkojen kohdennettua yhteensovittamista, jotta voidaan välttää näiden työntekijöiden alityöllisyys.

2.10 Vaikka ETSK katsoo, että on tarpeen kehittää uusia kanavia osaajien houkuttelemiseksi EU:hun, se myös huomauttaa, että jäsenvaltioiden työmarkkinoilla on muitakin tarpeita, joihin vastaaminen edellyttää, että suunnitellaan toimenpiteitä ehdotetussa paketissa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi.

2.11 ETSK toivoo tässä yhteydessä, että kausityöntekijöitä koskevan direktiivin ja yrityksen sisäisiä siirtoja koskevan direktiivin parantamisessa, joka on määrä toteuttaa vuonna 2023, voidaan saada aikaan edistymistä (seurantakertomuksissa suunnitellun mukaisesti). Tältä osin se korostaa, että Euroopan parlamentin ja sen omien päätöslauselmien mukaisesti on pyrittävä varmistamaan kausityöntekijöiden suojelu ja erityisesti torjumaan työvoiman hyväksikäyttö siellä, missä sitä havaitaan, sekä vahvistamaan ja lisäämään työsuojelutarkastuksia tätä tarkoitusta varten Euroopan työviranomaisen työskentelyn mukaisesti.

2.12 Kun otetaan huomioon **Euroopan osaamisohjelman** ⁽⁵⁾ hyväksyminen 1. heinäkuuta 2020, ETSK katsoo, että muuttajia, pakolaisia ja kansainvälisen suojelun hakijoita olisi kohdeltava yhdenvertaisesti heidän osaamis- ja pätevyystasostaan riippumatta. Siksi kaikilla työntekijöillä olisi oltava mahdollisuus validoida taitonsa ja osaamisensa ja osallistua laadukkaaseen ja tehokkaaseen oppisopimuskoulutukseen, uudelleen koulutukseen ja täydennyskoulutukseen, jotta heidät voidaan integroida työmarkkinoille heidän erityistarpeitaan vastaavien joustavien oppimispolkujen pohjalta ja ottaen asianmukaisesti huomioon eri ikäryhmät.

2.13 ETSK katsoo, että komission tulisi pyrkiä kunnianhimoisemmin etsimään työvoiman muuttoliikkeen laillisia ja organisoituja kanavia, joissa otetaan huomioon myös kansainvälisen suojelun tarpeessa olevat henkilöt.

2.14 Mitä tulee kolmansien maiden opiskelijoihin, jotka tulevat EU:hun opiskelua varten, asianmukaista huomiota olisi kiinnitettävä heidän sujuvaan integroitumiseensa EU:n työmarkkinoille ja samalla olisi lievennettävä aivovuotoa: olisi myönteistä sisällyttää mukaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, kuten eettisiä rekrytointilausekkeita ⁽⁶⁾, heidän lähtömaihinsa suunnattuja tuettuja palautusmekanismeja ja uudelleen kotouttamista takaisin heidän lähtömaihinsa, tai ottaa käyttöön tätä koskevia erityisiä lausekkeita kahdensivuisissa työvoiman muuttoliikettä koskevissa sopimuksissa.

3. Tiedonanto osaajien houkuttelemisesta EU:hun

3.1 Huhtikuussa 2022 annetussa tiedonannossa otetaan huomioon vuoden 2020 muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen suositukset laillisesta muuttoliikkeestä, ja sen tavoitteena on edistää alan lainsäädännöllisiä ja operatiivisia aloitteita.

3.2 ETSK suhtautuu myönteisesti tiedonantoon, sillä se pitää tätä askeleena eteenpäin työvoiman muuttoliikkeen alalla, joka edellyttää asianmukaisia välineitä uudenaikaisissa tilanteissa. ETSK katsoo, että ukrainalaisia pakolaisia koskevien erityistoimien omaksuminen on oikea-aikaista, ja myös pitää valitettavana, ettei näitä toimia toteutettu aiemmin yleisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien henkilöiden osalta, erityisesti Syyrian sodan vuonna 2015 aiheuttaman kriisin aikana. ETSK on vakuuttunut siitä, että Ukrainasta pakenevien ihmisten hyväksi toteutetut toimet ja aloitteet ovat käännekohta ja että niiden tulisi olla normi EU:n toimille vastaavissa tapauksissa tulevaisuudessa.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=89&furtherNews=yes&newsId=9723>

⁽⁶⁾ General principles and operational guidelines for fair recruitment and definition of recruitment fees and related costs.

3.3 ETSK katsoo, että osaamiskumppanuuksissa on saatava aikaan edistymistä yhteistyössä kolmansien maiden kanssa. Komitea kehottaa kuitenkin ottamaan käyttöön asianmukaisia arviointimekanismeja, jotka koskevat paitsi itse välineitä myös niiden maiden yksilöimistä, joiden kanssa tehdään yhteistyötä. Unionin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan alan ulkosuhteissa on aina noudatettava oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia. ETSK pitää myös tarpeellisenä tarkistaa ja arvioida jo päätökseen saatettujen kokeiluhankkeiden menettelyjä ja tuloksia, jotka on otettava huomioon ja joita on hyödynnettävä uusien hankkeita käynnistettäessä.

3.4 Esitettyään ehdotuksen EU:n osaamisreserviksi on tärkeää, että Euroopan komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kanssa kehittääkseen reserviä tavalla, jolla minimoidaan byrokratia ja vältetään tarpeeton monimutkaisuus, jotta se saataisiin käyttöön mahdollisimman nopeasti. Reservin tavoitteena olisi oltava nykyisten ja tulevien osaamistarpeiden tyydyttäminen. Siinä olisi käytettävä hyväksi tekoälyn ja muiden kehittyneiden teknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia siten, että hyödynnetään täysimääräisesti kolmansien maiden kansalaisten osaamista ja lahjakkuuksia ja täydennetään jäsenvaltioiden kansalaisten roolia ja työvoiman liikkuvuutta unionissa.

3.5 Kun otetaan huomioon työnantajien kokemaa akuutti työvoimapula ja osaamisvaje, jotka monissa tapauksissa ovat luonteeltaan rakenteellisia, tarkoituksenmukainen lähtökohta reservin täydellisen version käynnistämiseksi olisi se, että työvoiman kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista koskevan kohdennetun lähestymistavan perustana käytetään työvoimapulasta kärsiviä ammatteja koskevia luetteloja. Koska on tärkeää varmistaa, että kansalliset työvoimapulasta kärsiviä ammatteja koskevat luettelot ovat ajan tasalla, komission olisi kartoitettava mahdollisuuksia vastavuoroiseen oppimiseen ja vertaisarviointiin tähän aihepiiriin liittyen.

3.6 Yhdessä osaamisreservin mallin kehittämisen rinnalla on kehitettävä edelleen työnantajien ja ammattiliittojen myötävaikutuksella reaaliaikaista tietoa työmarkkinoista ja osaamisesta, jotta mahdollistetaan reservin onnistunut toiminta. Samalla on tärkeää parantaa unionin valmiuksia kerätä ja tulkita vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja kolmansista maista peräisin olevan muuttoliikkeen tarpeesta.

3.7 ETSK suhtautuu myönteisesti yhteensovittamisvälineen käyttöönottoon tarjonnan ja kysynnän välisten yhteyksien helpottamiseksi. Komitea katsoo, että nämä toimet ovat tarpeen osajien rekrytoimiseksi, mutta muistuttaa, että on välttämätöntä kiinnittää samanaikaisesti huomiota jäsenvaltioiden työmarkkinoiden muihin aloihin.

3.8 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että näiden aloitteiden onnistuminen edellyttää talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden yhteistyötä ja osallistumista, ja katsoo, että on olennaisen tärkeää edistää niiden välisen vuoropuhelun mahdollisuuksien luomisessa Euroopan tasolla. ETSK soveltuu erityisen hyvin foorumiksi työvoiman muuttoliikkeeseen liittyvistä operatiivisista ja käytännön kysymyksistä käytävälle keskustelulle. Tältä osin ETSK:n olisi osallistuttava korkean tason konferenssiin, jonka komissio on suunnitellut järjestettäväksi vuoden 2022 loppuun mennessä uudesta työvoiman muuttoliikettä käsittelevästä foorumista. ETSK korostaa myös, että on tärkeää ottaa työmarkkinaosapuolet ja muut asiaankuuluvat sidosryhmät mukaan keskusteluun työvoiman muuttoliikkeen hallinnoinnin parantamisesta EU:n tasolla. Komitea suhtautuu myönteisesti ehdotetun EU:n tason vuoropuheluforumin perustamiseen.

3.9 ETSK katsoo, että työperäisen muuttoliikkeen tulevien väylien selvittäminen hoitoalan kaltaisella alalla on askel eteenpäin, mutta pitää valitettavana, että edistyminen näissä kysymyksissä perustuu erityisiin menettelyihin, jotka pirstovat yhteisen eurooppalaisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan yhtenäisyyden ja estävät näin kokonaisvaltaisen vision. ETSK on joka tapauksessa samaa mieltä siitä, että näillä aloilla on saatava aikaan edistymistä nostamalla esiin eettisen rekrytoinnin sekä työntekijöiden oikeuksien suojelua koskevien normien kaltaisia kysymyksiä.

3.10 Vaikka naiset muodostavat merkittävän osan hyvin keskeisistä aloista, liikkuva naispuolinen työvoima ja maahanmuuttajanaiset voivat olla riippuvaisia epävarmoista työsuhteista ja epävirallisesta taloudesta, ja he ovat usein erityisen alttiita syrjinnälle, sosiaaliselle syrjäytymiselle ja työ- ja koulutusmahdollisuuksien puuttumiselle sekä altistuvat hyväksikäytölle, väkivallalle ja häirinnälle. ETSK katsoo, että naisten oikeuksien suojeleminen ja sukupuolinäkökulma on valtavirtaistettava voimakkaammin.

3.11 ETSK suhtautuu myönteisesti myös nuorten liikkuvuusjärjestelyiden edistämiseen, mutta korostaa jälleen tarvetta varmistaa liikkuvuus ja työmarkkinoille integroituminen, joilla suojellaan nuorten työntekijöiden oikeuksia, sillä heidän työolonsa ja -ehtonsa ovat toisinaan muita huonommat (tilapäiset työsuhteet, matalat palkat jne.). Vastaavasti vammaisia työntekijöitä varten olisi otettava käyttöön erityistoimenpiteitä, joilla helpotetaan heidän asianmukaista integroitumistaan.

3.12 ETSK pitää tervetulleena aloitetta tarkastella maahanpääsyjärjestelmiä EU:n ulkopuolisille innovatiivisille yrittäjille. ETSK pitää tässä yhteydessä myönteisenä, että näitä maahanpääsyjärjestelmiä tarkastellaan digitaalisen ja kestäväen talouden yhteydessä, mutta katsoo, että jos ne on asianmukaisesti jäsenelty, ne voivat myös tarjota laajat mahdollisuudet helpottaa monien muiden ammattiprofiilien pääsyä EU-maihin.

4. Pitkäaikaista oleskelua unionissa koskevan direktiivin tarkistaminen

4.1 ETSK suhtautuu myönteisesti tarkasteltavana olevaan direktiiviehdotukseen, jolla pyritään vahvistamaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa unionissa parantamalla sitä, millä tavoin pitkään oleskelleen henkilön asema saadaan, erityisesti silloin, kun henkilö oleskelee toisessa jäsenvaltiossa. Komitea pitää tervetulleena myös sitä, että ehdotuksella pyritään ulottamaan sosiaalisen suojelun yhdenvertainen saatavuus toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleisiin EU:n kansalaisiin. ETSK suhtautuu myönteisesti myös siihen, että direktiivillä pyritään varmistamaan yhdenvertainen kohtelu ja helpottamaan perheen yhdistämistä koskevien tietojen saantia.

4.2 Pitkäaikainen oleskelu unionissa on yksi EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan tärkeimmistä välineistä. Unionissa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiseen sovellettavat menettelyt, jotka otettiin käyttöön vuonna 2003, ovat kehittyneet epätasaisesti EU:ssa, ja komission ehdottamalla tarkistuksella pyritään luomaan johdonmukaisempi järjestelmä.

4.3 Unionin kansalaiset voivat hakea pitkäaikaista oleskelulupaa oleskeltuaan toisessa jäsenvaltiossa viisi vuotta. Tämä säännös on säilytetty ehdotetussa tarkistetussa direktiivissä. Ehdotuksella pyritään helpottamaan sellaisten henkilöiden liikkuvuutta unionissa, joilla on tällainen oleskeluasema, lyhentämällä vaaditun oleskelun kesto kolmeen vuoteen. Lisäksi ehdotukseen sisältyy eri jäsenvaltioissa kertyneiden oleskelujaksojen yhdistäminen.

4.4 ETSK toteaa, että se, että hakijoille annetaan mahdollisuus yhdistää eri jäsenvaltioissa kertyneitä oleskelujaksoja pitkäaikaista oleskelua unionissa koskevien vaatimusten täyttämiseksi, on askel eteenpäin, mutta katsoo, että tämän säännöksen seuranta- ja koordinoitimekanismeja eri jäsenvaltioissa on parannettava.

4.5 ETSK suhtautuu myönteisesti oleskelun erilaisten tyyppien, kuten opiskelua varten tapahtuvan oleskelun, kansainvälisen suojelun perusteella tapahtuvan oleskelun ja tilapäisen oleskelun, sisällyttämiseen direktiiviin. Lyhytaikaisia viisumeja ei lasketa mukaan, vaikka ne voitaisiin ottaa huomioon säännöksen nojalla, jos hakija pystyy osoittamaan, että hänellä on säännöllinen työsuhde tai vastaava työsuhde.

4.6 ETSK pitää tervetulleena myös pitkäaikaiseen oleskeluun unionissa ja perheenjäseniin liittyvien oikeuksien vahvistamista, mukaan lukien oikeus muuttaa toiseen jäsenvaltioon ja työskennellä siellä tai vaihtaa työpaikkaa ja muuttaa toiseen jäsenvaltioon. ETSK pitää erityisen kiinnostavana sitä, että ehdotetun uuden artiklan mukaan kansallista työmarkkinatilannetta ei tarvitse ottaa huomioon pitkäaikaista oleskelua toisessa jäsenvaltiossa koskevissa lupahakemuksissa (eli kun unionin alueella pitkään oleskelleen henkilön asema on jo saatu), on kyse sitten palkkatyöstä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisesta.

4.7 ETSK on tyytyväinen siihen, että mahdollisuutta työskennellä tai opiskella 30 päivän kuluessa pitkäaikaista oleskelua toisessa jäsenvaltiossa koskevan lupahakemuksen jättämisestä on yksinkertaistettu. Komitea suhtautuu myönteisesti myös siihen, että (toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen henkilön) oikeus harjoittaa säänneltyä ammattia tunnustetaan samoin edellytyksin, jotka koskevat EU:n kansalaisia.

4.8 ETSK pitää tärkeänä, että jäsenvaltiot takaavat unionin alueella pitkään oleskelleille henkilöille (ja heidän perheenjäsenilleen) samat vapaudet ja oikeudet kuin henkilöille, joilla on kansallinen pysyvä oleskelulupa. Lisäksi ETSK pitää myönteisenä sitä, että jäsenvaltiot myös varmistavat, etteivät pitkäaikaisen EU-oleskeluluvan hakijat joudu maksamaan hakemustensa käsittelystä korkeampia maksuja kuin kansallisten oleskelulupien hakijat.

4.9 ETSK katsoo, että oikeus elää perheenä on perustavanlaatuinen kysymys, joka helpottaa sosiaalista integroitumista. Komitea suhtautuukin myönteisesti hallinnollisten ja byrokraattisten esteiden poistamiseen, erityisesti EU:n alueella pitkään oleskelleiden henkilöiden kotoutumisedellytyksiin. Komitea suhtautuu myönteisesti myös siihen, että EU:n alueella pitkään oleskelleiden henkilöiden lapset, jotka ovat syntyneet tai jotka on adoptoitu EU:ssa, saavat automaattisesti EU:n alueella pitkään oleskelleen henkilön aseman.

5. Yhdistelmälapadirektiivin tarkistaminen

5.1 ETSK suhtautuu myönteisesti yhdistelmälapadirektiivin tarkistamiseen, joka tuo mukanaan useita parannuksia nykyiseen direktiiviin:

— Lupamenettelyn kestoa lyhennetään neljään kuukauteen.

— Menettely voidaan käynnistää joko alkuperämaasta tai määräjäsenvaltiosta käsin.

- Direktiivi kattaa myös työvoiman vuokrausyritysten kautta työskentelevät ulkomaalaiset.
- Luvan voimassaoloaikana on mahdollista vaihtaa työnantajaa, vaikka jäsenvaltioilla on jatkossakin mahdollisuus olla hyväksymättä työantajan vaihtamista.
- Yhdistelmä lupaa ei voida peruuttaa ainakaan kolmeen kuukauteen sen jälkeen, kun luvan haltija on menettänyt työpaikkansa, mikä luo vakautta ja parantaa siirtotyöläisten työsuhteiden laatua sekä työoloja ja -ehtoja.
- Yhdistelmä lupadirektiivi ulotetaan koskemaan tilapäistä suojelua saavia henkilöitä.
- Pyritään löytämään keinoja antaa tietoa yhdistelmä lupaan liittyvistä oikeuksista.

5.2 ETSK katsoo kuitenkin, että on jätetty käyttämättä tilaisuus laajentaa oikeuksia vuonna 2011 esitetyn ensimmäisen direktiiviehdotuksen sisällön mukaisesti. Tämä koskee työttömyysetuuksien saatavuuden kaltaisia kysymyksiä, vaikka ETSK korostaa edelleen, että on tärkeää antaa jäsenvaltioille tällä alalla jonkin verran joustovaraa, kuten nykyisessä direktiivissä säädetään. Lisäksi ETSK pitää valitettavana, ettei ole tutkittu mahdollisuutta ulottaa direktiivi koskemaan tilapäisessä työsuhteessa olevia muuttajia.

5.3 ETSK pitää olennaisen tärkeänä, että tarkistuksessa korostetaan tarvetta vahvistaa työntekijöiden, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, yhdenvertaista kohtelua erityisesti sosiaalisia oikeuksia sekä työoloja ja -ehtoja koskevan neuvonnan, yhdistymis- ja liittymisvapauden ja sosiaaliturvatuksien osalta, jotta helpotetaan työmarkkinoille integroitumista yhtäläisin edellytyksin.

5.4 ETSK kannattaa jäsenvaltioille esitettyä kehotusta kehittää asianmukaisia mekanismeja riskinarviointia, tarkastuksia ja seuraamuksia sekä työnantajien valvontaa varten. Komitea toteaa kuitenkin, että koska työsuojelutarkastukset kuuluvat kansalliseen toimivaltaan, EU:n tasolla kehitettävissä olevia viestejä ja seurantavälineitä olisi vahvistettava Euroopan työviranomaisen ⁽⁷⁾ toimeksiannon mukaisesti.

5.5 ETSK katsoo, että olisi saatava aikaan lisäedistymistä sellaisten siirtotyöläisten suojelussa, jotka hyödyntävät työsuojeluviranomaisen valitusmekanismeja. Ilman mekanismeja, joilla estetään työelämään liittyvien valitusten käyttö muuttoliiikkeen valvontatarkoituksiin, vaarana on, että työnantajat rankaisevat hyväksikäyttöön perustuvista työoloista ilmoittavia henkilöitä, millä on kielteisiä vaikutuksia heidän oleskeluasemaansa. Tältä osin on kehitettävä edelleen toimenpiteitä työvoiman hyväksikäytön torjumiseksi ja pantava ne paremmin täytäntöön.

Bryssel 26. lokakuuta 2022.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ <https://www.ela.europa.eu/en/what-we-do>